

CHRISTINE DWYER HICKEY

ONZE LEVENS
IN LONDEN

Vertaald uit het Engels door Jetty Huisman

INKIJKEXEMPLAAR

1. Milly

1979

Die eerste keer had ze hem amper gezien. Alleen toen hij binnenkwam en later nog even, toen dat meisje bij hem op schoot kroop. Ze werkte er nog niet zo lang – twee, misschien drie weken – en het was allemaal nog onwennig: al die flessen en biertaps, de grote, halfronde bar in de gelagkamer, het bijzaaltje achterin. En daarachter het trappenhuis met vier trappen, de ene nog donkerder dan de andere.

Ze had whiskyglazen staan opwrijven. Dat was niet echt nodig, maar Trish had gezegd dat mevrouw Oak niet graag zag dat barmeisjes stonden te niksen of met de handen in hun schoot zaten. ‘Ze vindt dat het hier dan wel een kerk lijkt’, zei Trish. ‘En wie wil er nou een biertje drinken in een kerk?’

Mevrouw Oak lag nog in het ziekenhuis, waar ze herstelde van een auto-ongeluk, dus ze had haar nog niet eens ontmoet. Toch leek het of ze haar al leerde kennen, want telkens als Trish haar een opdracht gaf begon ze met: ‘Mevrouw Oak zegt dat je dat zo moet doen’ of ‘Mevrouw Oak heeft dat liever niet.’

Het was bokslubavond geweest – een dinsdag of donderdag dus – en Trish had aan het eind van de bar, geleund tegen de opstaande klep, met een man staan praten, ene Jackie. ‘Hij is veelbelovend, hoor’, zei de man. ‘Er is nog werk aan de winkel, hij moet worden gehard. Maar met de juiste aanpak...’

Ze dacht eerst dat het over een windhond ging. De man had iets van een windhondenfokker met zijn nappa jas en een hoedje dat te klein leek voor zijn hoofd. Tot Trish hem vroeg: ‘Hoe oud is hij eigenlijk, die jonge bokser van je?’

‘Hij is niet van mij. Tenminste, nog niet. Pas als die Shamie er niet

langer als een moederkloek omheen fladdert. Hij is twintig, bijna eenentwintig. Was beter geweest als ik hem iets eerder te pakken had gehad, maar ach, nog tijd zat. Kijk alleen maar eens in wat voor conditie hij is.’

‘Ik heb hem gezien hoor, Jackie’, zei Trish. ‘Geloof me, ik heb hem gezien.’

Er was iets aan de manier waarop Trish dat zei.

Dat moest een uurtje voor sluitingstijd zijn geweest. De jongens van de club kwamen in groepjes van twee, drie binnendruppelen. Je kon de energie bijna van ze af horen springen, en ze zetten de pub onder hoogspanning met hun stemmen. Hij kwam als laatste binnen, met Shamie. Ze bleven een paar minuten in het halletje achter de voordeur staan, zijn gezicht in de schaduw. Shamie, met zijn rug naar de zaal en een hand op de schouder van de jongeman, was kennelijk alleen aan het woord. Wie Shamie was wist ze, want op haar eerste werkdag had hij zich zowaar voorgesteld. ‘Ik run de bokscub in de steeg hierachter, dus je ziet mij vaak verschijnen’, had hij gezegd. ‘Laat het me vooral weten als een van mijn jongens je lastigvalt.’

Ze vond hem geen onknappe man, al zag zijn gezicht er wat toegetakeld uit, en ze hoopte maar dat dat van die lastige jongens een grapje was.

Een paar tellen later stond Trish al achter de kassa rinkelend de bestelling van de bokscub te verwerken. Ze zette het whiskyglas terug op de stapel, vouwde de doek op en schoot haar te hulp. De clubleden vormden een rij voor de bar. Een vleug aftershave en vers zweet, zeker niet onaangenaam. Op haar eerste avond hier had ze Trish dat een ‘meur’ horen noemen. ‘Niet te zuinig, wat een meur zeg’, had ze gezegd. ‘Wat is er gebeurd, is er een krat Brut-aftershave van een vrachtwagen gevallen of zo?’

Ze had op haar tong moeten bijten om niet in de lach te schieten toen ze dat hoorde.

Toen ze weer keek was het halletje leeg. Shamie zag ze wel, midden in de zaal nu, met zijn vlakke profiel en zijn platte neus. De jongens van de club dromden om hem heen als kinderen die om aandacht bedelen.

Ze keek de gelagkamer rond terwijl ze het biertje dat ze aan het tappen was liet bezinken: twee leren zitjes links van haar, een lange bank onder het grote raam aan haar rechterkant, de rij hoge krukken langs de plank tegen de achterwand. Maar die jonge bokser zag ze nergens.

En toen, vlak voordat Trish de laatste ronde aankondigde, zag ze hem. Hij zat in de ruimte achter de sigarettenautomaat, aan het zicht onttrokken door het meisje naast hem. Het meisje, dat haar al eerder was opgevallen, had ze mooi gevonden, al leek ze een beetje knetter. Net een circusartieste of misschien een presentatrice van een kinderprogramma op de buis. Ze had lang haar met ongelijke plukken en hier en daar een geblondeerde streng. Op een kort geruit rokje droeg ze een breed, rood donsjackje en haar lange, magere benen waren gehuld in een wollen maillot met gekleurde banen. Eigenlijk had ze medelijden met haar gehad omdat ze daar ruim een uur in haar eentje zat, cider achteroversloeg, lange sigaretten rookte en telkens abrupt opkeek als de deur openging. Nu leek ze ineens helemaal niet zenuwachtig meer, zoals ze zich met beide handen aan hem vastklampte en hem afleebde.

Achter de schouder van het meisje een volle, donkerbruine haardos. Rond haar middel een grote mannenhand. Een schouder met een marineblauwe trui, een denimbeen. De andere hand kwam in beeld, tilde een bierglas van tafel op en even was er een reepje voorhoofd te zien, een randje neus. Niet genoeg om een volledig beeld van zijn uiterlijk te vormen. Toch had ze zo'n vermoeden dat ze hem zou leren kennen.

Ze was hier half oktober aangekomen, toen het weer net om begon te slaan. In Londen was het een stuk warmer dan in het dorpje in County Louth waar ze vandaan kwam, hoewel het er 's avonds snel donker werd. Maar in ieder geval kon je hier overdag nog gewoon in een trui naar buiten, wat goed uitkwam, want haar winterjas zat nogal krap sinds ze die voor het laatst had gedragen. Ze was op Londen uitgekomen omdat dat groot genoeg was om eronder te duiken, en toen ze een man haar grootvader op het erf hoorde vertellen dat iemand een baantje in een Londense pub had gevonden, had ze besloten werk in een kroeg te zoeken. 'Ze zitten daar te springen om barpersoneel,' waren zijn woorden, 'en hij heeft nu tenminste een dak boven zijn hoofd.'

Het leek een geschikt baantje voor haar, want ze was vertrouwd met de enige pub in het dorp, waar haar oma schoonmaakte. Toen ze nog klein was tilde de eigenaar haar weleens op achter de Guinnessstap en liet haar aan de hendel trekken, waarna ze een flesje priklimonade mocht pakken en openmaken, van het huis. En toen ze ouder was liet

hij haar parttime als tafelmisje werken, op zaterdagavonden als er een man uit Dundalk gitaar speelde en op zondagnamiddag, als de oude boeren voor de samenzang kwamen. Sowieso kon ze met een scherpe flesopener omgaan, de zware hendel van een Guinnessstap hanteren. En ze kon een lekbak schoonmaken en zaagsel opvegen.

De pub van mevrouw Oak was de laatste nadat ze de hele dag door Londen had gelopen, pub in en pub uit. De tip kwam van de barkeeper in de kroeg een stukje verderop in de straat. Ze meende te horen dat hij uit Belfast of omstreken kwam.

‘Probeer de pub tegenover het metrostation eens’, zei hij. ‘De bazin ligt in het ziekenhuis, de barkeeper is ’m gesmeerd en die arme Trish zakt bijna door haar hoeven met alleen een paar parttimers die kunnen bijspringen.’

Hij had haar een glas jus d’orange van de zaak aangeboden, en daar had hij zijn tijd voor genomen, spelend met het flesje tot hij eindelijk de dop opendraaide en een peuk opstak. Eigenlijk vond ze dat wel best: kon ze even zitten, want haar benen gonsden van al dat rondsjoeken.

‘Het is een goede tent’, zei hij toen hij ten slotte haar sap inschonk. ‘Nergens in Farringdon vind je een betere, in Clerkenwell ook niet. Ik zit er zelf ook vaak. Het kan er wel beredruk zijn soms. Anders dan bij ons, hier is het na zessen een dooie boel. Maar daar gaan de mensen uit hun werk heen, zodat ze alleen de weg nog maar over hoeven te rollen voor de laatste metro naar huis. Trouwens, als je haar wil treffen is dit een goed moment.’

Daarna boog hij zich over de bar en ging zachtjes verder. ‘Eén ding: laat maar niet merken dat je uit Noord komt.’

‘Ik kom niet uit Noord’, zei ze.

‘O nee?’

De jus d’orange bruiste als maagzout in haar binnenste en ze moest een boertje onderdrukken toen ze zei: ‘Ik kom uit Louth.’

‘Aye, dan zit je wel goed’, zei hij, maar hij klonk wat teleurgesteld.

De barkeeper heette Gerry. Dat had hij niet gezegd, maar ze hoorde een klant hem roepen toen ze de deur openduwde en de straat op liep.

Een paar minuten later baande ze zich een weg door een overvolle pub. Gekwetter van stemmen die over elkaar heen buitelden. Ook andere geluiden, gepingel en gegorgel en getingel en getangel. Alsof ze met

z'n allen binnen in een klok zaten die door iemand werd opgewonden. Ze wachtte tot de zaal niet meer om haar heen wervelde. Wat een massa mensen! Allemaal verschillende kleren en huidskleuren. Een man die sprekend op Bob Marley leek met haar dat als een plak ondertapijt op zijn rug hing, een andere man met een tulband op. Een meisje met een soldatenkapsel en wimpers tot aan haar neus. Ze probeerde niemand aan te staren. Keek strak naar de vrouw achter de bar. Het gezicht van die vrouw was rood aangelopen van de inspanning en haar handen bewogen zo snel dat je zou zweren dat ze er drie had.

‘Sorry, maar bent u Trish?’

‘Je bent zo aan de beurt.’

‘Ik vroeg me af of...’

‘Ik zéi toch...’

‘Gerry heeft me gestuurd, Gerry van verderop zei dat u op zoek was naar personeel.’

‘Gerry heeft je gestuurd?’

‘Klopt.’

Zonder opzij te kijken zette Trish een biertje op de bar, pakte een leeg glas, hield het schuin en vulde het. ‘Ben je soms Iers?’ vroeg ze.

‘Ja.’

‘Noord of Zuid?’

‘Zuid.’

‘En heb je een getuigschrift?’

‘Een getuigschrift? Ja hoor. Onder in mijn tas.’

‘Kun je een biertje tappen?’

‘Ja. Ja, natuurlijk.’

‘Tap er dan eentje voor mij!’ schreeuwde iemand achter haar.

‘En voor mij ook, ik heb een baard van het wachten, zo lang sta ik hier al.’

‘Nou, waar wacht je nog op?’ zei Trish bits. ‘Zet je spullen hier onder de bar, dat komt zo wel. Hup, schiet eens op.’

En zo was ze ineens een Londens barmeisje.

Ze was achttien en had in haar leven nog maar weinig mensen gekend. Om te beginnen haar grootmoeder en grootvader, een paar los-vaste boerenknechten die bijsprongen op hun keuterboerderij, af en toe een student in de oogsttijd. Verder een dominee, tot de plaatselijke

kerk werd opgeheven, en een handjevol kinderen op het protestantse schooltje, dat een jaar nadat zij van school ging ook werd gesloten. Er was een katholieke priester van een parochie twintig kilometer verderop die zich in de pub kwam bedrinken en liedjes kwam zingen. Ooit was er een moeder geweest, die nog steeds van tijd tot tijd haar gedachten binnenwandelde.

Ze kende het meisje in de winkel waar ze de snuiftabak en de weekendkranten voor haar grootvader kocht. Ze kende de kroegbaas en zijn chagrijnige zus die het postkantoor runde. Ze kende de buschauffeur die naar haar zwaaide als hij met zijn grote groene bus mensen naar Newry in het noorden bracht, of naar Dublin in het zuiden, waarnaar ze haar grootvader soms vergezelde voor het geval hij aan het kantelen ging en iemand hem weer op de rit moest helpen.

Je had er een hoofdstraat en de rivier, de kerktoren en de melkboer. Je had er een kapper in de voorkamer van een cottage, waar haar grootmoeder zo nu en dan een permanentje liet zetten. Je had er een oude hooischaar waar ze tweedehands tractorbanden verkochten. De groene brievenbus op de ene hoek, de groen-roomkleurige telefooncel op de andere. Het grote blauwe beeld van de maagd Maria op de tweesprong, met aan haar voeten een krans van vieze plastic rozen. Je had de begraafplaats op de heuvel naast de grote katholieke kerk. En het kleine kerkhofje naast de inmiddels gesloten protestantse kerk waar ze, als ze haar hoofd schuin hield om tussen de hekspijlen door te kijken, haar moeders naam op een vaalgrijze zerk kon lezen.

In de pub van mevrouw Oak lag geen zaagsel op de vloer, de vertrekken waren veel hoger, een stuk ruimer en er leek geen eind aan de flessen met allerlei etiketten te komen, zelfs in de kleine achterzaal. Ooit was de dorpskroeg met zijn lage plafond en raampjes als toegeknepen ogen het middelpunt van haar wereldje. Maar ze had hier nauwelijks een voet over de drempel gezet of de dorpskroeg verschrompelde in haar gedachten. Al binnen een paar dagen was er weinig meer van over, op de herinnering aan een geluid of gevoel na. De fluim van een oude man in het haardvuur, het luie getik van de klok en het schuifelende geveeg van haar grootmoeders bezem. Ze herinnerde zich de druk van de stevige, harige arm van de kroegbaas in haar buik als hij haar optilde naar de tap, dat hij even kreunde als hij dat deed, hoe onfris hij rook

achter haar. En ze wist ook nog dat het bier met een straal uit de tap kwam en traag het glas in krulde, en dat als ze daar middenin keek alles heel eventjes verdween.

Er was te veel licht in de grote gelagkamer van mevrouw Oaks pub. Hoe ze zich ook wendde of keerde, er was geen ontkomen aan. 's Ochtends als ze de luiken voor de grote ramen aan de voorkant wegklapte, daalde het als een enorm plakkaat op haar neer. 's Avonds weerkaatste het in de spiegels aan de achterwand en spietste het van de kroonluchter af. De hele dag ging het zovend en twinkelend langs de rijen met glazen in allerlei vormen en maten die haar bedrijvige handen poetsten en nog eens poetsten.

Voor de rest was er juist overal te weinig licht. Hoe dieper je in het huis doordrong, hoe schemeriger. Als je langs het bijzaaltje, het kantoor en de voorraadkamer liep, door de lange gang en de achterdeur naar het plaatsje, zag je vrijwel geen glimmertje licht meer. In het trappenhuis was het niet anders: de eerste trap ging wel, maar daarna werd het steeds donkerder. Tot na de laatste overloop de steeds smallere trap naar haar kamer eindigde in een wig van duisternis. Er waren lichtknopjes op elke overloop – ze had ze met haar hand op de muur gevoeld – maar die waren allemaal afgeplakt. Zelfs op klaarlichte dag kreeg ze de zenuwen als ze naar boven moest.

Ze telde de treden en gebruikte de deuren waar ze langs kwam als geheugensteuntje. Op de eerste verdieping: de zit-slaapkamer van Trish, de keuken en een personeelskantine die iedereen links liet liggen. Op de tweede verdieping: een groot, leeg vertrek dat ooit voor clubavonden werd gebruikt en nog een kamer waar uitsluitend toiletpapier, emmers en bezems stonden. Op de derde verdieping had je de grote rommelkamer met voornamelijk oude barmeubels, tafels, opgestapelde krukjes en het in tweeën gespleten dartbord waar de darts nog in zaten, net een gebroken hart. Op een keer toen ze er een kijkje ging nemen, had de chef-kok met het schoolbord in zijn hand even gewankeld en was ze zich wezenloos geschrokken.

Het appartement van mevrouw Oak was ook op de derde verdieping. Ze had zo'n voordeur als van een gewoon huis aan een straat. Met een Yaleslot, een voordeurbel, een mat om je voeten te vegen en daarnaast een hoge, smalle bak met een plaatje van een flamingo erop en een zwarte herenparaplu schuin in een hoek.

Aanvankelijk was ze doodsbang geweest voor Trish vanwege de vragen die ze soms stelde, hoe ze uit de hoek kon komen. Na een tijdje raakte ze wat aan haar gewend. Ze vond het in ieder geval fijn om naar haar te luisteren, te horen hoe ze haar zinnen in stukjes leek te hakken die ze over de toog naar de klanten keilde. Trish was graag alleen aan het woord en dat kwam hun beiden goed uit. Elke ochtend ontbeten ze samen, behalve op zondag als de pub gesloten was. Alles in de keuken was net iets te groot: de potten, pannen, zelfs de waterkoker. Er stond een frituurpan maatje patatzaak en een snijmachine voor ham die in een slagerij thuishoorde. Een grote theepot die haar aan een kop van een babyolifant deed denken. Als ze in die keuken stond voelde ze zich net Alice nadat ze van de paddenstoel had gegeten.

Voor haar een schep cornflakes uit een grote stalen bus en een sneetje van een enorm brood. Voor Trish twee koppen koffie met een peuk erbij terwijl ze zich al pratend opmaakte.

Mevrouw Oak was weduwe, kreeg ze van Trish te horen. Haar overleden echtgenoot heette Terry. Bij het ongeluk had ze een been en haar bekken gebroken. Ze had een zus, Martha, die in Hove woonde. ‘Een fraai nummer’, zo omschreef Trish haar.

Op de terugweg van een bezoek aan het fraaie nummer was mevrouw Oak met haar auto geslipt en van de weg geraakt. Ze had weken in het ziekenhuis gelegen, maar werd binnenkort ontslagen. Na het ziekenhuis volgde een verpleeghuis en daarna ging ze bij haar zus logeren, want die had een bungalow. Halverwege januari zou ze hier een bezoekje brengen en dan, als het meezat, kwam ze aan het eind van de maand voorgoed terug.

‘Overigens,’ zei Trish via de spiegel – één groot opgemaakt oog, één klein en zonder make-up – ‘dan moet het hier brandschoon zijn! Want mevrouw Oak... nou ja, die weet precies hoe ze het wil hebben. Het is geen verkeerd mens, echt niet, zolang je maar eerlijk bent. Probeer haar vooral geen zand in de ogen te strooien. Ze heeft je meteen door, mevrouw Oak kijkt dwars door je heen. Geloof me maar, ik weet waar ik het over heb.’

Er hing een trouwfoto aan de muur in het kantoor. Soms als de deur openstond keek ze er weleens naar binnen. Mevrouw Oak en haar overleden man, op het punt om met een lang mes een hoge taart aan te

snijden. De bruidegom had een grof gezicht met hangwangen. De bruid zag eruit als een slim schoolmeisje in verkleedkleren.

Tijdens de eerste paar dagen was ze tastend de donkere trap op en af gegaan. Tot ze op een middag toevallig achter de schoonmaakster, mevrouw Gupti, aan had gelopen en het licht op elke verdieping als op commando aanfloopte. De lampen hadden telkens maar een paar tellen gebrand, maar lang genoeg om haar de grote, ronde knop onder elk ontklaar gemaakt lichtknopje te laten zien. Dus dat had ze de hele tijd alleen maar hoeven doen: de knop indrukken voor een afgemeten portie licht die haar veilig van de ene naar de andere overloop zou brengen.

Ze had iemand kunnen vragen hoe het met dat donkere trappenhuis zat. En hoe het met meer dingen zat, maar je kon niet al te veel vragen stellen voor ze dachten dat je helemaal achterlijk was.

Als je iets wil weten geef je maar een gil, had Trish gezegd.

Maar telkens als ze haar dan iets vroeg vuurde ze het antwoord zo snel op haar af dat ze er soms maar de helft van meekreeg. Bij de uitwonnende medewerkers probeerde ze het niet eens, dat had toch geen zin. Zwijgzame Muriel kwam alleen helpen tijdens de lunchdrukte en ontweek altijd je blik. En dan Brenda, die altijd hatelijk uit de hoek kwam en fronste bij elk woord dat ze zei, alsof ze iets in het Chinees had gezegd of zo. ‘Hè, wat? Sorry, geen idee waar je het over hebt. Hè, wat? Ik versta d’r geen bal van.’

Vandaar dat ze meestal alleen maar keek en luisterde, tot ze ’s avonds al tobbed in slaap viel in haar bed op de bovenste verdieping, in een kamer die veel te groot voor haar leek.

Ze tobde erover dat mevrouw Oak dwars door haar heen kon kijken. Ze maakte zich zorgen over wat ze in haar hoofd zou zien. Die angst werd met de dag groter. Als een band om haar borst die telkens vaster werd aangedraaid. Ze begon over de allerkleinste voorvallen in te zitten. Een flintertje ham dat in de mosterdpot was achtergebleven, een verkeerde bestelling, een veegje bloed aan de korst van een kaassandwich als ze zich had gesneden omdat ze weer eens een glas had gebroken.

Ze kreeg koppijn van de lampen in de pub. Die koppijn veroorzaakte een wee gevoel in haar maag. En er was nog iets, iets waar ze niet helemaal de vinger op kon leggen. Toch was het daar, als een schaduw in een hoekje of achter haar in het trappenhuis. Als ze ’s ochtends wakker

werd bevond het zich aan haar voeteneind. Het volgde haar naar de wc en bleef met de rug naar de deur staan wachten.

Wat haar ook zorgen baarde waren de mannen in de kroeg, vanwege de koosnaampjes die ze haar toeriepen: schatje, liefje, snoesje, schoonheid. Schoonheid! Ze proestte het bijna uit toen ze dat hoorde. Haar grootmoeder had haar gewaarschuwd voor dergelijke mannen, met al hun gevele. ‘Die maken je van alles wijs, maakt niet uit wat, als ze hun zin maar krijgen. Voor zulke mannen zijn jonge meisjes een lekker hapje dat ze zo weer in het zaagsel uitspugen.’

Ze was bang dat ze misschien te vrij met de mannen in de kroeg omging, dat ze overkwam als zo’n vrouw die haar moeder volgens sommigen was geweest – wispelturig en iets te ongeremd. Maar ze had zich niet ongeremd gedragen. Ze was juist beleefd geweest, verlegen zelfs. Ze had haar mond amper opengedaan. Dat kwam doordat ze zich zo schaamde voor haar accent – iets wat ze niet had zien aankomen.

Maar toen werd ze bang dat de mannen dat misschien juist wél aantrekkelijk vonden. Iemand die nauwelijks wat zei en diep bloosde als ze werd aangesproken. Ze vroeg zich af of ze de aanpak van Trish niet eens moest proberen: direct je antwoordje klaar hebben, met een knipoog en opgetrokken mondhoek. Ze oefende de Trish-look in de spiegel en zei: ‘O, die kan je wel krijgen, hoor, lieverd, op je achterhoofd.’

En:

‘Dat had je gedroomd, vriend.’

En:

‘Hè? Wil je een afspraakje met míj? Weet je wat, schat, als ik ooit blind en doof word en niks meer kan ruiken ben je de eerste die ik vraag.’

Maar zelfs alleen op haar kamer kreeg ze al een kop als een boei en bestieven de woorden op haar lippen. Trouwens, de mannen spraken haar heel anders aan dan Trish met haar zwarte wimpers, felblauwe oogleden en zachtglimmende roze lippen.

Watneys, Whitbread, Worthington E, Carling Black Label. Watney Red. Best Bitter. London Pride. Draught Bass. Glenfiddich en Haig. Ierse whiskey. Black Bush. Macallan, Glenlivet. John Jameson, John Smith, Johnnie Walker. Jack Daniel’s, Jim Beam en nog een kerel.

Ze begon zich te voegen naar het ritme van de dagen. Van de trage, eenzame sfeer op maandag tot de hectische boerenkermis van elke vrijdagavond: elke dag vroeg om een andere aanpak. Ze wist dat ze de naaisters uit de kledingfabriek elke vrijdag tijdens de lunch kon verwachten, en de bingspelers op maandagavond. De jongens van de bokscub kwamen een paar keer per week, sommigen vaker. Van maandag tot vrijdag vielen de drukkers en marktkooplui de hele dag geregeld binnen. De journalisten zaten er elk uur van de dag.

Langzaam kwam de warwinkel in haar hoofd wat tot rust; dat gevoel dat ze vastzat op een bomvol perron zonder te weten waar de rand was. Vlak voordat ze in slaap viel zag ze de pub als een menselijke jungle. Hier een lichaam in de schaduw, daar een heel dichtbij. Soms zag ze ze alleen maar gedeeltelijk. Een jasmouw van de vleesmarkt besmeurd met oude bloedvlekken, een glinstering om de pols van een juwelier van Hatton Garden, de vorm van de hoed van de oude mevrouw Rogers. Lampjes op de jukebox en lampjes van de sigarettenautomaat. Er zweefden monden in het donker rond die open- en dichtgingen als vissenbekken. Ze zag handen de lucht in schieten en hoorde haar naam telkens weer roepen.

Martini Bianco, Martini Rosso, Campari-soda. Dubonnet met limonade. Gin-tonic. Gin met jus d'orange. Gin met limoen. Wodka met van alles. Of 'wodkar', zoals sommigen hier zeiden.

Ze zag hem ongeveer een week later weer, maandagochtend vroeg. Hoe ze begreep dat hij het was kon ze niet zeggen, dat was gewoon zo. Ze waren nog maar een minuut of tien open en mevrouw Rogers had haar vaste plek op de lange bank langs het raam aan de voorkant ingenomen en lurkte aan haar *milk stout* van die ochtend. Aan het uiteinde van de bar zaten twee marktkooplui achter een kop koffie en boven een stapel bonnetjes en reçu's naar elkaar te sissen. Het was zo stil in de zaak dat ze het verkeer en de blikkerige omroepinstallatie van het metrostation aan de overkant van de weg kon horen. Een koude ochtend begin november, een laagje ijs op de ruiten en toch had hij geen jas. Hij liep haar straal voorbij naar het einde van de bar, waar Trish de open kassalade vulde met munten. Zonder stil te staan legde hij een briefje op de bar, gromde iets en ging zitten. Hij pakte de krant die hij onder zijn arm had en vouwde die open. Toen Trish zijn glas voor hem neerzette keek hij

niet op, maar even later zag ze hem zijn hoofd optillen. Ze was nieuwsgierig naar zijn stem en wilde graag weten of hij een beetje manieren had, of ze een fooi zou krijgen. Ze had de moed bij elkaar geraapt om naar hem toe te gaan en zijn bestelling op te nemen. Maar hij stond op en liep naar Trish, gaf een korte, scherpe tik met een munt op de bar om haar aandacht te trekken en ging meteen weer naar zijn plek. Trish bracht hem zijn tweede whiskey en het leek of hij een tel later zijn glas al leeg had en er in alle haast vandoor was gegaan, met achterlating van wat kleingeld op tafel en de krant op de stoel.

Trish draaide zich om en keek haar aan. ‘Een jonge kerel die zo in zijn eentje zit te drinken’, zei ze. ‘Op maandagochtend, en nog whiskey ook? Geen goed teken, in mijn ervaring. Wel een knappe vent, hè? Dat geven we hem na.’

‘Is me niet opgevallen.’

‘Dat haal je de koekoek’, zei Trish.

In de weken die volgden zag ze hem vaak. Soms zat dat meisje hem al op te wachten als hij uit de bokscub kwam. Soms was hij alleen. Hij had bijna altijd een sporttas bij zich en meestal ook een boek. Hij koos altijd hetzelfde plekje achter de sigarettenautomaat, behalve als dat bezet was, dan nam hij een kruk aan de achterwand. Maar hij dronk nooit aan de bar. Zo af en toe ging hij naar de hal om te bellen, of naar de andere kant, naar de heren-wc’s. Tussen de middag was Shamie vaak bij hem.

Op een dag kwam hij binnenlopen met een man die ze niet eerder had gezien. Ze leken wel broers, maar ook weer niet. De man was korter en voller in het gezicht en had lang, vrij blond haar, maar ze hadden dezelfde oogopslag. Hij had een vreemd gevormde, langwerpige koffer van donkerbruin leer bij zich, met de initialen N.D. in goud op de zijkant, en toen hij Trish vroeg of ze hem veilig achter de bar kon zetten vroeg ze:

‘En, wat zit erin, een mitrailleur?’

‘Nee,’ zei hij, ‘een trompet.’

‘Aha, om je eigen lof te steken zeker?’ zei Trish.

‘Haha’, zei hij. ‘Hoe vaak ik die niet al heb gehoord.’

Als hij samen met Shamie was dronk hij nooit. Dan nam hij soep, twee sandwiches en een glas melk. Had hij het meisje bij zich, dan dronk

hij lager en, als ze bleven tot de pub sloot, een paar glazen Jack Daniel's. Was hij alleen, dan ging hij zitten, las zijn boek of soms een krant. Was hij met een groepje, dan bleef hij staan.

Wat haar aan hem opviel was dat hij stilstond. De andere jongens uit de club waren een en al schuifelende voeten, beweeglijke schouders en tikjes op de arm tijdens het praten. En praatjes, die hadden ze meer dan genoeg. Terwijl hij een zekere bedaardheid bezat, vond ze, of in ieder geval een kalme kracht die eerder bij een veel oudere man paste.

Ze wilde dolgraag zijn stem eens horen, maar dat was haar tot nu toe niet gegund. Op een avond besloot ze maar eens tot actie over te gaan. Ze dreutelde om zijn tafeltje heen, leegde asbakken en haalde een doekje over de tafels ernaast. Maar ze ving alleen de stem van het meisje op. Voor zo'n knap meisje viel die stem nogal tegen. Het leek wel op de geluiden uit het kippenhok van haar grootmoeder: een onafgebroken gestoord geroezemoes waar af en toe een luid gekakel uit opsteeg.

Ze wachtte tot de twee aanstalten maakten om op te stappen en ging toen hun glazen weghalen. 'Ben je helemaal gek', krijsde het meisje en ze klemde haar glas tegen de borst alsof het in levensgevaar verkeerde. 'Dat is juist het lekkerste, dat restje. Zeg jij het haar,' zei ze en ze gaf hem een por, 'het lekkerste.'

Hij zei haar niets, hij gaf haar alleen zijn lege glas maar aan.

Even kruisten hun blikken elkaar. Ze voelde dat ze knalrood werd en liet het glas bijna vallen omdat ze hem vooral niet probeerde te raken tijdens het aanpakken.

Ze beefde toen ze weer achter de bar stond, maar ze wist niet wat ze ervan moest denken en waarom ze zo heftig reageerde. Kennelijk was ze bang voor hem, concludeerde ze. Dat kon niet anders. En waarom ook niet? Iemand die voor zijn beroep mensen in elkaar sloeg moest wel gevaarlijk zijn. Zo iemand zou misschien een man dood kunnen slaan. Ook al had hij heel mooie ogen.

Inmiddels was het december en hingen er overal strengen rood engelenhaar in de pub, de kerstverlichting blikkerde in de spiegel en het hele pand rook permanent naar saucijzenbroodjes. Zodra de deuren 's ochtends opengingen tuimelden de klanten naar binnen en elke avond voor openingstijd stond er een rij voor de deur. Zelfs overdag hing er iets

wilds in de lucht, vreemden vertoonden atypisch gedrag, zochten elkaar op, schreeuwden, zongen en lebberden elkaar af onder de plastic mistletoe. Ze hielp mevrouw Gupti met de wc's, want die hadden extra schoonmaakbeurten nodig, en ze moest buiten de kots uit het steegje spoelen, want de bezorger van de brouwerij had geklaagd dat hij op zijn plaat was gegaan en bijna zijn nek had gebroken.

Tegen sluitingstijd had ze het gevoel alsof ze de hele dag lang suikerspinnen van sigarettenrook had gegeten. Ze had prikkende rode ogen en een bonzend hoofd. Het lukte haar niet de rooklucht weg te krijgen, die bleef aan haar handen kleven, zelfs na een keer of vijf wassen met veel zeep. Ze rook het ook aan haar kleren en aan haar haar; de geur steeg op van haar donkergele urine als ze plaste. Het eten begon haar tegen te staan. Te veel plastic ham, waarschijnlijk, te veel worst uit de frituur. Ze snakte naar een behoorlijke maaltijd, iets met peterseliesaus of met jus. Ze had een chauffeurscafé ontdekt vlak bij Charterhouse Square waar de keuken rond de klok open was, en een poosje ging ze daar tijdens haar middagpauze eten. Alleen serveerden ze er zulke enorme porties dat ze zich daarna traag en opgeblazen voelde. Haar gezicht leek wel een bord pap, haar ogen net varkensoogjes. Voor het eerst in haar leven werd ze dik, als ze haar jas dichtknoopte kreeg ze bijna geen lucht. Ze had zelfs een mannentrui met v-hals moeten kopen zodat ze de bovenste knoop van haar rok open kon laten.

Ze herinnerde zich dat ze een keer met haar grootmoeder terugliep van een bezoek aan haar moeders graf in het dorp. Haar grootmoeder had de hele weg naar huis met korte, verkrampte snikjes gehuild. Bij het hek had ze zich vermand, haar neus gesnoten en haar tranen weggeveegd. 'Wees maar blij dat je niet moeders mooiste bent', had ze gezegd. 'Dat behoedt je vast voor een hoop ellende.'

Maar goed, ze hadden tenminste een mooie boom.

Er moest een deel van de lange bank worden weggehaald om er ruimte voor te maken, en Trish en zij waren een hele zondagmiddag bezig geweest hem op z'n plek te krijgen en op te tuigen. Overdag wierp ze er af en toe een blik op, maar als ze 's avonds klaar was met opruimen en de lampen uit waren, ging ze er een tijdje in de donkere zaal naar zitten staren. Op die momenten dacht ze soms terug aan haar moeder, aan de winteravond niet lang voor haar dood toen haar moeder een

buurman had gesmeekt of ze een lift kon krijgen naar een dorpje vlakbij, want ze had gehoord dat daar een boom voor de katholieke kerk stond. Ze was nog maar vier jaar, maar haar moeder was nog verrukter over de boom geweest dan zij. Eigenlijk was het maar een iel boompje met een paar sneue lampjes en wat religieuze prentjes aan de takken geprikt. En nu keek ze naar de boom van mevrouw Oak, groot, majestueus en schitterend verlicht. Haar hart stroomde vol, alsof het een levend wezen was. Haar moeder, zo jong. Net haar grote zus, dat had de buurman gezegd toen ze met hem terugreden. ‘Die arme ouders van je’, had hij tegen haar gezegd. ‘Wat moet je ze een verdriet hebben gedaan, jij met dat bastaardkind van je.’

Het gezicht van haar moeder toen hij dat zei.

Op een dag kreeg ze van Trish te horen dat ze wat pips zag. ‘Je zou elke dag even een ommetje moeten maken, wat zuurstof in je longen pompen. In deze tijd van het jaar is de pub één kokende ketel met bacteriën en mevrouw Oak zou natuurlijk niet graag willen dat je ziek wordt.’

Nu voelde ze zich dus verplicht om naar buiten te gaan.

Terwijl ze net zo lief deed wat ze doorgaans deed: een overgebleven sandwich van de bar mee naar haar kamer nemen en daar de middag uitzitten. Ze was trouwens graag op haar kamer, met het schuine plafond en de twee kleine raampjes waardoor ze een flink stuk van de daken van Londen kon zien. Er stonden een rond tafeltje en een leunstoel waarin ze een tijdschrift kon lezen. Op de schoorsteenmantel kon ze haar paar spulletjes kwijt. En ze had een toilettas vol make-up die iemand eens had laten liggen in de dames-wc.

Soms stalde ze de inhoud van de toilettas uit op de schoorsteenmantel en maakte ze zich op aan de hand van een plaatje in een tijdschrift. Ze liet de make-up zitten terwijl ze lunchte en wat rommelde in haar kamer en bekeek zich af en toe in de spiegel. Maar voordat Trish de bel voor de avondploeg luidde, veegde ze er alles altijd af.

Op de dagen dat ze hondsmoe was ging ze op bed liggen en sliep de hele middagpauze aan één stuk door.

De namen van de straten rond de pub: Cowcross en St John, Briset en Benjamin. De namen van de dwarsstraatjes waardoor ze haar weg naar huis kon vinden: Passing Alley, Jerusalem Passage, Turk’s Head Yard.